

Uredništvo i uprava
ZAGREB, MASARYKOVA 28a
Telefon 67-80
Uredništvo in uprava
za Slovenijo in slovenski del
Julijske Krajine
LJUBLJANA, Erjavčeva 4a

ISTRA

ŠALJITE PRETPLATU!

ŠIRITE »ISTRU«!

GLASILO SAVEZA JUGOSLOVENSKIH EMIGRANATA IZ JULIJSKE KRAJINE

RAVNOPRAVNOST

Tako se zove nov list koji je počeo izlaziti ovih dana u Beogradu. List nosi podnaslov »Časopis za narodnu odbranu« i svrha mu je da vodi računa o našim manjinama u drugim državama i da prati rad manjinskih grupa u Jugoslaviji. — U uvodniku »Na posao« piše, između ostalog:

»Mnogo se danas u Evropi govori o manjinama. Izgleda da se to ne radi toliko iz ljubavi prema manjinama, koliko iz drugih razloga. Zaštita manjina prešla je od Društva naroda na pojedine zainteresovane države. Manjine su postale predmet međunarodnih pregovora, zbliženje pojedinih država smatra se nemogućim, dok se povoljno ne riješi pitanje njihovih manjina.«

»Štampa susjednih država stvorila je u svijetu i problem manjina u Jugoslaviji. Ona postavlja sve veće zahtjeve, a mi šutimo... Susjedne države imaju bezbroj naučnih i propagandnih ustanova i časopisa koje prate razvoj tog pitanja, a mi stojimo skrštenih ruku. Mi ostavljamo sve našim diplomatima. Tako se moglo raditi prije sto godina, a danas ne više.«

»S »ravnopravnošću« htjeli bi učiniti prvi pokušaj, da obavještavanjem naše javnosti o sudbini naših manjina u inostranstvu i stranih manjina u Jugoslaviji prekinemo ovu našu tradiciju ćutanja i nerada. I mi moramo da vodimo »naučnu« politiku, mi ne smijemo više da ostavljamo sve pukom slučaju, sudbini.

»Ravnopravnost« neće tražiti za naše manjine u inostranstvu nikada privilegije, već samo ravnopravnost, to jest samo ona prava koja uživaju strane manjine u Jugoslaviji.«

Iz tih riječi moglo bi se u glavnom, upoznati cilj tog lista, kao i pogled izdavača na probleme manjina, a iz ostaloga teksta vidi se da je urednicima pri ruci razni materijal, većinom publicistički u širem smislu, o manjinskim problemima i konkretnim slučajevima.

Mi smo bili odavno počeli da ukazujemo na nedostatak sličnoga rada kod nas i iznosili smo potrebu osnivanja društava, institucija i publikacija, koji će se baviti problemom naših manjina u drugim državama, kao i manjinskim problemom uopće. U koliko su nam mogućnosti dopuštale, nastojali smo u našem listu obuhvatiti i taj problem pa smo tako u više navrata pisali o Hrvatima u Njemačkoj, Madarskoj i Rumunjskoj, Slovincima u Koruškoj itd., a sistematski smo pratili i gibanja drugih manjina u Evropi i nastojali smo da o tome obavješujemo. Dok smo mi to radili preko lista, naš Publicistički otdjel, zapravo njegov pročelnik dr. L. Čermelj, izdavao je publikacije o problemu naših manjina i naučnom metodom obrađivao i iznosio stanje poslije rata. Taj naučno-propagandni materijal bio je objavljen i na stranim jezicima, pa je tako upoznat i ostali svijet s našim problemom.

Ali naš Savez i naš list imaju specijalne zadatke. Naš je glavni i najpreči cilj da se bavimo Julijskom Krajinom: da obavješujemo naše emigrante o događajima u našem zavičaju, da iznosimo pred domaću javnost naše specijalne probleme; da iznosimo našu povijest, našu kulturu i sve ostale kulturno-političke manifestacije Hrvata i Slovenaca u Julijskoj Krajini u prošlosti i sadašnjosti. Taj obiman posao nastojali smo da svladavamo kako smo najbolje znali; i mogli, pa su godišta našega lista najbolji dokument toga desetgodišnjega rada.

Zašto to iznosimo? Iznosimo zato da se vidi kako je bio preko potreban jedan list kao što je »Ravnopravnost«. List koji bi na sebe preuzeo jedan dio dužnosti praćenja života narodnih manjina u Srednjoj Evropi i koji bi uz to vršio propagandu da se već jednom i kod nas započne sistematskim radom na proučavanju problema

OSREDNJE VPRAŠANJE

Špansko vprašanje tvori danas najvažniji problem — Vloga štirih evropskih velesil v španskih dogodkih

Ljubljana. (Agi) 29. januara 1939. Špansko vprašanje tvori danas eno najvažnijih vprašanj i problemov. v katerem je v uprtu vsa Evropa. Dočim trajna španska državljanska vojna, bolje mednarodna že 30 mesecev, napetost, ki jo je povzročala ta vojna ni bila vedno enaka. Vmes je potek bojov na španskih bojiščih in razne mednarodne zapetljaje, prekinjala vojna na Kitajskem, zasedba Avstrije in končno raskosanje Čehoslovaške. Vsi ti problemi so zdaj manj zdaj bolj zavzemali javno mnenje, ki se je z njimi vedno lahko zdaj bolj, zdaj manj pečalo. Tudi so povzročili ti problemi ne malo napetosti ki so grozile vreči ves svet v klanje. Brez dvoma pa je, da ni nobečen od teh problemov tako dolgo in z vedno bolj naraščajočo napetostjo privezoval naše zlasti vsu Evropo, pa tudi ves svet, kakor je to baš španska državljanska vojna. V zadnjem času, ko je Frankova armada, podprta od vseh strani, prebila katalonsko fronto in strla moč njene armade, ki se brez sredstev in hrane ni mogla upirati dvajsetkratni premoči in ko kaže,

da bo Franko zavzel vsu severno Španijo in tako neposredno mejil na francosko ozemlje v vsem obsegu je postalo špansko vprašanje zopet eno najvažnijih.

Društvo narodov, ki je imelo svoje precej klaverno zasjedanje, na katerem se je ugotovilo predvsem slabo finančno stanje te mednarodne institucije, ker države ne izpolnjujejo svojih obveznosti do nje, je med drugim ugotovilo, da je španska republikanska vlada v polnem obsegu izvršila svojo prostovoljno vzeto obvezo in je umaknila iz svojih vrst skoro vse tuje vojaštvo. Toda s tem je bila rešena le ena stran španskega problema neumešavanja. Zato je Društvo Narodov moralo tudi ugotoviti, da je politika neumešavanja škodovala le republikanski vojaški moči, dočim je koristila nasprotnikom. V Evropi se odigrava, kakor je jasno razvidno, dvoboj med dvema skupinam in sicer onimi, ki se niso zadovoljile z ustvarjenim povojnim stanjem, kot so ga ustvarile zmagovite države v svetovni vojni in po katerih hotenju, naj bi od tedaj dalje nastala v Evropi doba mirnega preževovanja uspehov te skupine. Notranje razmere pa so zlasti Italijo in Nemčijo prisilile k »dinamiki«, ki je porušila to mirno in na videz dobro stanje.

Poleg Društva Narodov, je zlasti razmotrivala špansko vprašanje, francoska narodna skupščina in pa francosko ča-

sopisje, ki vodi v tem oziru zlasti ostro borbo z italijanskim časopisjem. Poti- tični dogodki zadnjega časa pa so Francijo nekako stisnuli in jo prisilili k defenzivi

tako da si ne upa v teh ozirih ničesar ukreniti, zlasti se ker ji ne stoji ob strani popolnoma trdno Anglija kljub večkrat poudarjenemu trdnemu prijateljstvu in skupnim interesom. Tako se je Francija v tem oziru uradno postavila v nekako stanje pričakovanja, ne da bi štela kakorkoli si bode svoje interese, ki so, kar se Španije tiče, zlasti pa Sredozemskoga morja, brez dvoma v nasprotju z interesi italijanskega fašizma, kar oboji z dneva v dan vedno bolj poudarjajo. Francija je zato le izjavila, da ne bo trpela, ko bo že enkrat urejeno stanje v Španiji, to se pravi po sedanjih izgledih po zmagi generala Franka, tujih čet na španskem ozemlju. To njeno stajališče je podprla tudi Anglija. Toda govori o tem naprej in postavlja ti neka stališča, je brezdvoma zlasti za Francijo precej težko. Znano je nemreč, da sta Italija in Nemčija zgradili na raznih točkah španske obale velika pristanišča za podmornice in druge utrjene točke zlasti pa sta močno utrdili otoke, ki leže ob španski obali, oziroma v Sredozemskem morju. Zato je jasno, da se bodo po končani vojni razvili novi problemi in nove zahteve, ki bodo vsekakor lahko močno uplivala na razna politična stališča.

Kot tretjo najbolj zainteresirano v španskem problemu pa moramo brez dvoma smatrati Italijo. O tem vprašanju smo že v listu razpravljali in smo ugotovili njeno stališče do vseh problemov, ki so s Španijo v zvezi.

Kako je Italija navezala vsu svojo akcijo, tako politično, kakor tudi vojaško, na vprašanje izjeda še trajajoče vojne, vidimo jasno iz izjave samega Mussolinija, ki je pred kratkim dejal, da bi fašistična Italija smatrala vsako najmanje umešavanje Francije, ali katere koli druge države, v špansko državljansko vojno, ki naj bi se zlasti pokazalo v vojaški pomoči, kot napad proti Italiji sami. To Mussolinijevo izjavo vsekakor potrjujejo vsi dogodki ki so se odigravali v Španiji, zlasti v zvezi s politiko neumešavanja. Italija je pristala na to politiko, toda šele tedaj dokončno, ko bo vojna zaključena v prid generala Franka in ko bodo zavarovani interesi Italije na Sredozemnom morju, ki bi bili v slučaju zmage boljševikov, kot oni to imenujejo, najbolj ogroženi.

Italija si je poleg ugodne rešitve zase, ki naj bi jo prinesla zmaga generala Franka na eni strani, pripravila polagoma pot za rešitev vseh drugih vprašanj, ki se še odpirajo na Sredozemskem morju.

Brez dvoma je, da bo, ko bo najvažnije vprašanje rešeno, pristopila k reševanju tudi teh. Priprava k temu so bili zadnji dogodki, ko se je postavila v parlamentu, na cestah, v časopisih in v vsemj drugim propagandnim sred-

stvi, zahteva po Tunisu, Nizzi, Korziki, Džibutiju itd. Uresničenje vseh teh njenih zahtev bi tako spopolnila popolnoma njene težnje in s tem bi prišla šele do popolnega izraza tudi zmaga v Abesiniji. Italija hoče kakor druge velesile vladati nad delom sveta, igrati odlojučo vlogo v evropski in svetovni politiki in s tem zavzeti mesto med prvimi s krogu svetovnih velesil. V teh svojih hotenjih ne izbira niti sredstev, niti načinov, da bi jih uresničila. Pred sabo vidi jasno svoj cilj do katerega bi morala priti in to preko vseh ovir in brez ozira na vse, kar se pri tem odigrava. V teh svojih hotenjih se je v zadnjem času sicer naslonila na Nemčijo, ki zasleduje skoro iste cilje kot Italija in v tem je morda, lahko rečemo, njena majhna ali velika slabost. O tem je danes še težko govoriti in prepustiti moramo kasnejšem razmotrivanjem. Toda spričo dejstva, da si vsi veliki in mali iščejo zaslonbe pri večjih državah, ni to nič čudnega.

V španski državljanski vojni pa je zelo zainteresirana tudi Nemčija, neglede na političen prestiž, ki ga pri tem zasleduje, ampak zlasti iz gospodarskih ozirov.

Kakor vidimo je ona vzela pod svoje vse bogate rudnike v baskiski deželj in jih izkorišča v svojem interesu. Preje je izkorišćala te rudnike skoro edina Anglija, ki je sedaj izgubila tu popolnoma ves svoj vpliv in vsu svojo oblast. Da tvorijo ti rudniki za Nemčijo izredno važno postavko, se vidi iz tega, ker je Nemčija ustanovila v svoji državni upravi poseben urad, ki naj vodi vse potrebno glede teh rudnikov, ki so zlasti važni za narodno obrambo in oboroževanje.

Anglija kot zadnja od velikih držav gleda na problem španske državljanske vojne po svoje in kakor smo ugotovili, se je za enkrat postavila na isto stališče kot Francija tako, da poleg tega še obe do skrajnosti izvajata politiko neumešavanja. Kljub temu da so njeni številni interesi v Španiji ogroženi, še vendar smatra, da njene glavne moči, zlasti kolikor se tičejo naravnega bogastva, niso do konca ogrožene. Poleg tega pa je vojaško v primeri s fašističnim državama, kakor tudi Francija, še premalo pripravljena, da bi mogla zavzeti kako bolj energično stajališče.

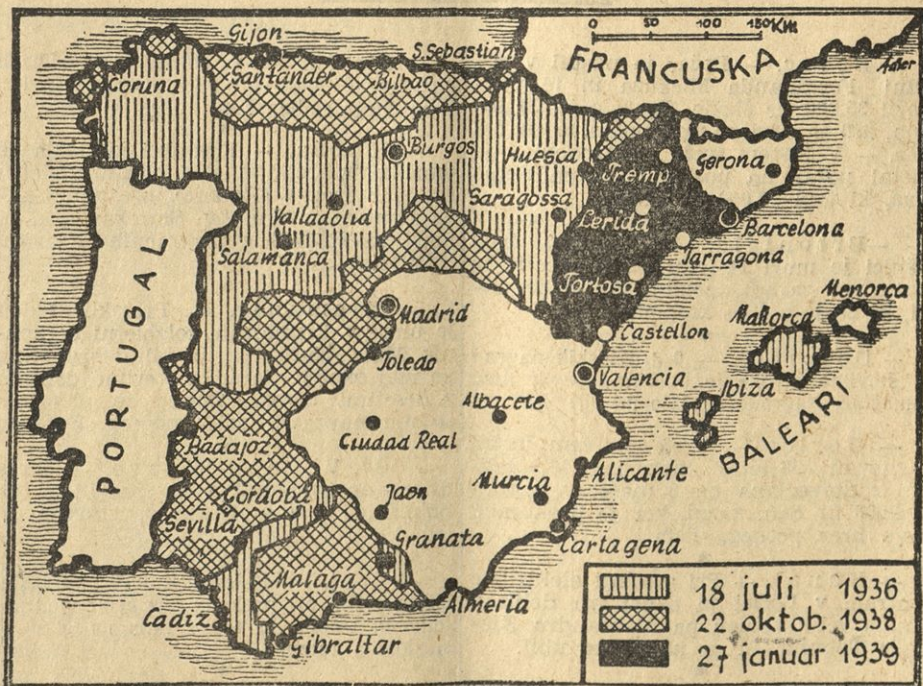
Kot žrtve vseh zapetljajev, križajočih se interesov, prijateljstev in sovraštjev, trpi španski narod ki prenaša za enkrat z velikim junaštvom vse, kar mu je današnja razrvana Evropa naprtila. Od uspeha borbe, ki se odigrava na njegovem ozemlju, ki je po mnenju nekaterih že jasen, je odvisen nadaljni razvoj dogodkov v Evropi, ki jih bomo čutili lahko tudi mi ugodno ali neugodno. Všet led je brez dvoma trenutno za Evropo španski problem osrednje vprašanje. — Ž. I.

UGLEDAJMO SE

»Ravnopravnost« donosi pod gornjim naslovom:

Krajem oktobra poslala je »Njemačka akademija« u Münchenu, tiži je zadatak da proučava prilike na Jugoistoku, naročito u pogledu njemačkih manjina, svog lektora Leppera u Osiijek, da tamo otvori specijalni tečaj za Nijemce koji su tokom vremena zaboravili svoj jezik. On je organizirao dva tečaja, jedan za odrasle, a drugi za omladinu; za odrasle svakog dana u veče, za omladinu svakog dana 2 sata prije podne i dva sata popodne. Pomoću posebne metode koja se osniva na njemačkoj narodnoj pjesmi, on predaje na jedan veoma popularan način njemački pravopis i gramatiku. Ovakvi tečajevi zaslužuju svu našu pažnju. I mi Jugosloveni mogli bi se ugledati na rad izaslanika Njemačke akademije. I mi imamo preko granica mnogo sunarodnjaka koji su pod tuđjom vlašću sačuvali samo svoju slavensku krv, a ne jezik. Zašto ne bi na pr. zagrebačka univerza poslala nekog svog profesora u Zeleznou u Gradišću (Burgenland), da tamo predaje gradišćanskim Hrvatima srpskohrvatsku gramatiku. Zašto ne bi na pr. subotička univerza poslala nekog svog liječnika sa istim zadatkom u Baču, ili ljubljanska univerza u Celovac?

RAT U ŠPANJOLSKOJ

naših narodnih manjina u drugim državama.

Izabravši ime »ravnopravnost«, taj list je ujedno odredio i svoj karakter. Iako sama ravnopravnost još nije nikakovo rješeno, ono je ipak u konkretnom slučaju danas prvi politički postulat kada se radi o manjinama. Jer manjine su danas sa mo objekt i kao objekt političkih prego-

vora i kompromisa, one same nisu u mogućnosti da traže pravo, već su subjekti tih pregovora i kompromisa dužni da za njih traže ravnopravnost.

Na toj idejnoj liniji ravnopravnosti je i taj novi list. Nadamo se da će i na toj dejnoj liniji taj list izvršiti svoj zadatak na taj način, linijom ravnopravnosti, pomognuti, da se ostvari ideja prava. — P.

VIJESTI IZ ORGANIZACIJA

ISTARSKO KULTURNO VEČE

Omladinska sekcija i istarski akademski klub priređuje u dvorani Hrvatskog učiteljskog doma, Trg Kralja Aleksandra 4, 4. februara o. g. u 8 sati navečer Istarsko kulturno veče na kojem će biti zastupani gotovo svi naši kulturni radnici sa slijedećim rasporedom: 1) Istarski čakavski liričari: Drago Gervais i Mato Balota, predaje: Percan Josip. 2) Matetić-Ronjgov: »Sedela tužna grlica«: izvodi oktet omladinske sekcije i Istarskog akademskog kluba. 3) Srećko Kosovel: »Balada«: recitira: Vidmar Josip. 4) Solo gitara: izvodi: Grakalić Milan. 5) Vladimir Nazor: »Galijotova pesan«: recitira: Dobrila Ante. 6) Hajdrich: »V tih noći«: izvodi oktet O. S. i I. A. K. 7) Schumann: »Riverie«: violina uz pratnju klavira: izvodi Neljak Boris i gdja Dangeševski. 8) Srećko Kosovel: »Trst«: čita Vidmar Josip. 9) R. Katalinić-Jeretov: »Gradiću moj lepi«: recitira: Kliman. 10) Čajkovski: »Chant sans paroles«: violina uz pratnju klavira: izvodi Udovič Joško i gdja Dangeševski. 11) Ivan Boštjančić: »Pismo male Marije«: recitira Dujmović Anka. 12) Brajša-Rašan: »Mažurano moja«: izvodi oktet O. S. i I. A. K. Istarska omladina umoljava vas da prisustvujete ovoj priredbi. Ulaz slobodan.

IZ ISTARSKOG AKADEMSKOG KLUBA

»Istarski akademski klub« održao je u subotu 28. siječnja svoj prvi članski sastanak s predavanjem.

Tome se sastanku, pored članova kluba odazvao i lijepi broj omladinaca, koji s velikim interesom prate rad kluba i pomažu ga svagdje gdje im je to samo moguće.

Tema predavanja: »Prodiranje novca na selo«, koju je lijepo obradio Percan Josip, bila je vrlo interesantna tako da se nakon predavanja razvila živa i duga diskusija.

Akciji koju je klub poveo ovih dana da se pripomognu njegovi siromašni članovi odazvala su se slijedeća gg. Dr. Srećko Babuder, sreski veterinar, Jagodina 200 din. N. N. 100 din. Matković Eugen, brodovlasnik, Split 100 din. Froš Ferdinand 30 din. Plemenitim darovateljima, koji uviđaju teške materijalne prilike članova našega kluba, uprava u ime svoje i svojih članova najljepše zahvaljuje.

Odbor

PRVA PRIPOMOĆ IZ POSMRTOG FONDA »ISTRE«

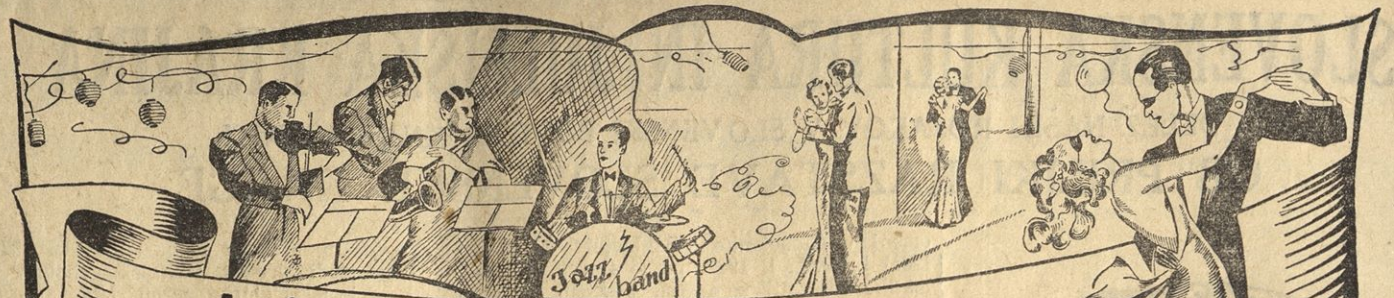
Društvo »Istra« je isplatilo na osnovu Pravilnika prvu pripomoć iz svoga Posmrtnog fonda članu Ivanu Ivančiću prigodom smrti njegove neprežaljene kćerke Ružice.

IZ UPRAVE

Skert Ladislav — Sl. Brod. — Duguje za list za godinu 1938 još dinara 16.—
Colja Zdenko — Split — Pretplata podmirena do 1. VII. 1939.
Slavič Ivan — Banja Luka — Vaša pretplata je plaćena do 31. XII. 1939.
Sancin Karlo — Brežice ob Savi — Sa zadnjim iznosom podmirili ste pretplatu do 1. VII. 1938.

U FOND »ISTRE« BR. 5

Za uspomenu na rano preminulu sestru Dragicu Demšar iz Ziri, njen brat L. 50.—
N. N. — Beograd 25.—
Dr. Cvetko Babuder, sreski veterinar — Jagodina 52.—

Kad plešete — svi Vas promatraju

59 5765—6264 Fina kombinacija crnog krep mongola i srebrnih remenića savršeno harmonizira sa elegancijom ženskih nogu.

49 5705—1206 Lijepo, elegantne izrezane cipele od bijelog atlasa. Odlične za ples i zabavu. Možete ih dobiti u boji svake Vaše toalete.

99 4824—66637 Praktične djevojačke polucipele od crnog laka, kombinirane sa crnim semišom.

59 5405—6181 Elegantne cipele sa visokom potpeticom, od crnog diftina, sa lakiranim ukrasom na licu i prednjim lakiranim jezikom. Pristaju uz svaku večernju haljinu.

49 6205—6216 Lagane, izrezane cipele za ples i zabavu, od crnog krep mongola, sa visokom potpeticom. Crno srebrni ukras i visoki jezik daju nozi raskošnu eleganciju.

99 2165—1674 Harmonične udobne i lake plesne cipele, izradjene od zlatnih ili srebrnih remenića, sa poluvisokom potpeticom.

59 5405—6101 Lijepo izrezane cipele od crnog diftina. Za večer i društvo preporučujemo Vam uz ove cipele naše ukusne šnale.

99 5805—64165 Elegantne cipele od laka, sa visokom potpeticom, ukrašene ukusnom šnalom od crnog semiša. Za večer i društvo.

129 5839—64700 Elegantne i lagane cipele od laka za otmjenu gospodu, izradjene specijalno za ples.

59 1405—6526 Ove cipele od crnog diftina, ukrašene kombinacijom laka i sa produženim ukrasnim jezikom, dat će Vašoj nozi malen izgled.

99 1875—66133 Meke cipele izradjene od dobrog laka. Na licu ukrašene paspulom i umetkom od zmijske kože. Poluvisoka potpetica čini ih udobnima.

149 3839—64721 Polucipele za društvo, od crnog laka, za gospodu finog ukusa.

Rata

ANTON OJCINGER

Sloveci tržaški planinar dr. Julij Kugy je spisao već nemških knjig o naših Julijskih Alpah. Med najlepša njegova dela spada gotovo slavospev, ki ga je napisal v spomin svojemu, leta 1929. umrlemu, zvestemu gorskemu vodniku, pod naslovom »Anton Oitinger, ein Bergführerleben«. Ta z dovršenimi slikami sijajno opremljena knjiga je izšla v Gradcu leta 1935, in prinaša v izbrani nemščini podroben življenjepis sicer preprostega koroškega gorjana, ki je pa po svojih izrednih sposobnostih, a tudi po zaslugi uglednih planinskih prijateljev, zaslovel že zdavna in daleč v planinskem svetu kot neprekosljiv vodnik.

V 12 poglavjih je pisec te krasne knjige zbral poleg raznovrstnih pripetljajev svojega slavljenca še obilo misli in občutkov, kar jih pač zamore v vnetem opazovalcu vzbuditi veličastna gorska priroda in ki nastanejo posebno zanimivi za nas, ker se nanašajo na najbolji romantični del naše odcepljene domovine. Tu slika pravi umetnik z moisterskimi potezami vse pestro življenje in izkušene vrline svojega najboljšega pomočnika v tesni zvezi z vsem, kar je ž. im. nepozabnega doživljal, ko sta v teku pol stoletja in celo več skupno prehodila in preplezala vse julijske vrhove. Z iskreno in neomajno hvaležnostjo priznava tu dr. Kugy svojemu zvestemu Oicingerju, kako mu je ta z vstrajnostjo in podietnostjo pripomogel do najlepših užitkov in nevenljivih uspehov v visoki turistiki.

Toda na žalost ves sijaj tega umetniškega dela občutno kviri temna senca, ki je ne more nihče prezreti, kdor pozna te zanimive kraje in njih prebivalce: ob tako podrobnem opisovanju in razpravljanju vseh možnih dogodkov in razmer ni našel pisec prilike, niti potrebe, da bi nam kdaj priznal ali pa le namignil, da je njegov miljenec Oicinger — Slovenec, ampak nam ga predstavlja kot neko sicer popolno sloveško bitje, ki pa je znalo ziniti kvečjemu nekaj vsakdanjih nemških fraz. Tu spremlja radovednega čitatelja nekaka uganka skozi 150 strani, predno jo razvozla, a nikakor ne v prid sicer visoko naobraženemu pisatelju. In tudi ko dr. Kugy s prav pesniško razkošnostjo opisuje one kraje in posebej še Oicingerjevo bivališče ter rojstni kraj neko — Valbruno, dosledno on se izogiba, da bi kdaj omenil ali le črhnil o slovenskem imenu in značaju naše Ovčje vasi, tega znamenitega izhodišča v svetovnoznanu Zaizero (Za jezera) v oni edinstveni planinski raj pod Sv. Višarji, ki se razprostira med našimi vrhovi Viša, Nabois in Špranjo na eni ter Hudih polic oziroma furlanskega Montaža na drugi strani. kar nam je znal nekoč tako mojstrsko in točno opisati nepozabni dr. Tuma. Med stotino samonemških ali najnovejših laških skovank navaja tu dr. Kugy le še 2 do 3 naša izraza, za mani dostopne kraje.

Čitatelju postaja vedno bolj jasno, da je dr. Kugy prav namenoma skušal zatajiti slovenski značaj tega koroškega kora-

in ljudstva, ki je prišlo sedaj pod italijansko oblast. S tem pa se je vsa ostala njegova dobra volja in drugie izražena želja, da bi ostal nepristranski in objektivni opazovalec, na žalost povsem izjavila. Nasprotno, postalo je očitno, da je tudi on podlegel znanim vplivom, ki vladajočemu elementu priznavajo vse, ostalim pa ničesar, dasi je tako naziranje v nasprotju s stvarnostjo, prirodo in zgodovino sploh, a v tem primeru še posebno.

Vemo dobro, kako mučen je dandanes položaj tržaškega pisatelja, ko mora postupati s skrajno opreznostjo, zlasti ako želi, da bi čitali njegovo knjigo tudi v Gradcu in v Trstu. Toda pravi in priznani umetnik in znanstvenik mora vztrajati visoko nad človeškim slabostmi, ker ne sme pozabiti, da ne piše samo za zaslepljene čitatele in čase. Znati mora tudi predvidevati, kakor je to znal naš nepozabni Kugyjev prednik, naš navdušeni pesnik Jovan Vesel-Koseski, ko je skoraj pred sto leti učil svoje rojake:

Biti slovenske krvi — bodi Slovencu ponos!

Pa kakor da je sam pisec Oicingerjevega življenjepisa nazadnje spoznal, da ne sme trdovratno do kraja zatajiti narodnostnega značaja vrlega zastopnika zadržanih gorjanov, ker bi preveč ozlovoljil treznejše čitatele in najbrže se je sam zavedal te očitne hibe svojega dela, a da popravil neprijeten vtis, je uvrstil ob koncu svoje knjige kaj značilen prizor, ki deluje prav blagodejno in nenadoma, kakor blisk z neba in razsvetljuje dvomečemu potniku zamračeno stezo. Pri tem pa prepušča dr. Kugy besedo drugemu, nemške-

mu veleturistu dr. Kalteneggerju, ki se ne plaši bolj svobodno izražavati in celo očitno priznavati, da je z Oicingerjem govoril — slovensko. Na zadnji gorski turi sta zašla namreč 67-letni Oicinger in Kaltenegger v nek prepad Montaža in morala sta se posvetovati, na kakšen način naj bi se izvlekla iz njega. Ob tej priliki se je vzbudila vodniška avtoriteta v starem Korošču, da je gromovito zavpil Nemcu, zavarovanemu na vrvi, po domače:

»Tiho, molčite, pa naprej pejte!«

Prav ta pristni vzklik v kritičnem trenutku nam vzpostavlja tudi v Kugyjevi knjigi zopet pravilno raznovesje, ki smo ga že resnično pogrešali kakor bi poštenjak Oicinger v službi tuje gospode mogel povsem zatajiti svoj rod, svoj jezik in svoj značaj!

Ob tej priliki nas prav nič ne moti, če se je nemškemu turistu še zljubilo, da zmanjša izdatni vtis tega značilnega prizora in da nekoliko maščevalno pretolmači ta vzklik v nemški »Halts Maul« (drži gobec), češ, taka je duša slovenskega jezika (!). Nam pač ni treba spuščati se v zavračanje oholega tučca, kateremu vsa uslužnost našega rojaka ni bila še dovolj ponižna. Važno in glavno je, da se je vrli koroški Slovenec, sloveci gorski vodnik Oicinger tako jasno in odločno izrazil in s tem dosegel tudi v narodnem pogledu tisto zadoščenje in priznanje, ki mu pristojna in ki mu ga je hotel dr. Kugy v svoji knjigi med tolikimi vrlinami vendarle zanikati. Tako ostane končno ugotovljeno, da se je Anton Oicinger celo toliko zavedal svoje narodnosti, da je tudi z Nemci govoril — slovensko.